

TÖÖTUST ETTEVÕTJAKS – TEGUTSEVATE ETTEVÕTJATE TOEL

Kristina Libe on värske Viljandimaa Looma- ja tekstiiliala juhataja, rätsepatöökoha Kristina Vingersats omanik.

Kristina oli suurema osa sellest aastast töötanud. Ta on lõpetanud Viljandi Kultuuriakadeemia rahvusliku tekstiili erialal. Armastus ilusate rõivaste vastu ning soov neid ise valmistada viis ta edasi õppima rätsepatööd Tartu Kutsehariduskeskusesse, mille lõpetas 2008.

„Pärast lõpetamist elasin 1,5 aastat võõrsil, et näha, kuidas teised elavad, ning kogeda, kuidas väljaspool oma mugavustsooni hakkama saada. Ettevõtluskoolituse eesmärk minu jaoks oligi see, et saaksin tegeleda asjadega, mida ma kõige paremini oskan ning mida armastan. Ja ma arvan, et olen selle eesmärgi täitmisele iga päevaga lähemal – taganeda pole enam kuskile. Ma pole kunagi ennast palgatöötajana ette kujutanud, mulle meeldib teha asju omamoodi,“ ütleb Kristina.

VOOTELE PÄI on
Directori kaasautor,
õpib Tartu Ülikoolis
riigiteadusi.

FOTO LAURI KULPSOO

Jaan Lusikas on ettevõtja,
Reginett OÜ juhataja.

Jaan on lõpetanud EPA mehaanika-insenerina ning osalenud mitmel täiendkoolitusel. Reginett sai algusel 1995. aastal, kui Jaan koos partneritega hakkas Tartus aia- ja metsatehnikat ning õmblusmasinaid müüma. Täna on 15aastaseks saanud Reginett Husqvarna, Stihli, Shindaiwa jpt kaubamärkide edasimüüjaks ja hoolidajaks Lõuna-Eestis. Nagu Jaan ise ütleb, on nad oma kvaliteettoodete joont kindlalt hoidnud ning firma on aastate jooksul tasapisi ülesmäge liikunud.

„Minu jaoks oli mentoriks olemine õpetlik kogemus, mille eest saan tänu öelda eelkõige Estonian Euromanagement Institute'ile ja mitmetele Lõuna-Eesti ettevõtete juhtidele. Just Marju Unt oli see, kes algatas juhtidega arutelu Eesti tööturu problemaatilisest seisust ja püstitas lihtsa küsimuse: „Kas on võimalik leida uusi lähenemisnurki ja need ka ellu viia?“ Oma mõtteid avaldas paarkümmend ettevõtjat ja võtmeisikut, kel oli selleks soovi ja julgust. Üks mõte oligi see, et tänane ettevõtja võiks jagada alustavale ettevõtjale oma aastatega kogatud praktilist elutarkust. Ja nüüd on see teoks saanud!”

Selle loo peategelased on **Kristina** ja **Jaan**, Õpilane ja Õpetaja. Nad mõlemad osalesid kevadel ainulaadsel koolitusel, mille eesmärgiks oli anda ettevõtlussoonega töötutele nii palju teadmisi, usku ja enesekindlust, et nad paneksid tegutsevate ettevõtjate toel oma firma käima.

Mõelge sellele, kuidas saaks igaüks meist, kes juhina või ettevõtjana oma asjadega hakkama saanud, kaasa aidata sellele, et töötul ka hästi läheks. Küsis **Vootele Päi**.

Kristina, kas sa läksid sellele koolitusele konkreetse äriideega, oli sul juba mingi visioon oma eesmärgist?

Kristina: unistus oli loomulikult, aga ta oli suur ja helesinine. See vajab veel kõvasti viimistlemist. Nüüd on see täitunud – minu põhitegevuseks on rätsepatöö, kus ammutan inspiratsiooni etnograafiast, püüdes seda ühendada tänapäevaste moesuundade ja inimese isikupäraga.

Jaan: mina vestlesin algul viieliikmelise grupiga, Kristina nende hulgas. Kristinal oli siiski idee üsna hästi läbi mõeldud ja konkreetsed eesmärgid püstitatud. Eesmärk oli suur ja uhke, kuid tal tundus olevat ka tahtmist selle poole liikuda.

Teie tegevus- või huvivaldkonnad on päris erinevad. Kas see ei tekitanud veidi usaldamatust või kahtlusi Jaani õpetustes?

Kristina: ma suhtlesin mitme mentoriga eri elualadelt, üks oli isegi toitlustusest. Väga kasulik oli suhelda inimestega, kellel on täiesti teine pilk ja vaade asjadele. See toob sind oma mullist välja.

Jaan: algul oli kindlasti neid, kellel puudus meie kui mentorite suhtes usaldus. See väljendus aga pigem selles, et menteed ei julgenud avaldada oma ideid „ärimeestele“, kellel on võimalus need ära varastada ja ise teoks teha. Paljud hoidsidki oma mõtteid kiivalt endale. Hiljem nad muidugi naersid selle hirmu üle – toredaid enese- ja hirmudeületamise momente tuli ette ja see oli mentorite jaoks nagu töövõit.

Kristina: algul mõjus see mentorite n-ö ärihai profiil tõepoolest pisut hirmutavalt. Kui sa oled mingi kuvandi endale loonud või see on sulle loodud, siis on raske sellest eemalduda ja näha neis tavainimest. Nüüd astun näiteks igal võimalusel ettevõtjate kaitseks välja...

Jaan: asja iva peitub selles, mida me tegelikult seal ettevõtjate ja mentoritena tegime. Võrdluseks: septembrikuu alguses lähevad paljud lapsed esimesse klassi. Mõned vanemad kupatavad lapse autosse ja viivad ta kooli ette ära. Teised jälle võtavad natuke rohkem aega ja kõnnivad koos lapsega jalgsi kooli, tuues välja ohud ja selgitades neid. Me oleksime võinud ju öelda: *mine ettevõtja portaali ja oledki ettevõtja valmis*. Meie aga viisime oma õpilased käekõrval ettevõtluseni ja valmis-tasime neid ühtlasi ette ka selleks, mis koolimajas toimuma hakkab.

Kristina: olen praegu hästi põnevil ja mul ei ole enam hirmu teha asju ja võtta vastutus.

Jaan: Kristina teab, mida ta tahab. Talle pidi lihtsalt õpetama nüansse ja reegleid, kas või näiteks seda, et maksuamet ja tööinspeksioon ei pruugi olla takistused, vaid võivad sind ka su tegemistes toetada. Kui sa valdad reegleid, siis on kõik palju lõbusam. Samas vastutad sa ju teiste inimeste eest ka.

Kristina: tõepoolest, nägime oma mentorite pealt, et ettevõtja ▶

TÖÖTUST ETTEVÕTJAKS – TEGUTSEVATE ETTEVÕTJATE TOEL

Anna inimesele õng, mitte kala! Sellest mõtteviisist lähtus tänava kevadel Tartus pilootprojekti korraldatud koolitus „Töötust ettevõtjaks – tegutsevate ettevõtjate toel“, kus kolme kuu vältel said 16 töötaja jäänud inimest ettevõtlusalase väljaõppe ja kus omakorda oli väga tähtis roll aruteludel tegutsevate ettevõtjate ja juhtidega.

Tähtsaim polnud selle koolituse juures siiski mitte see, et praktikute abil said äriplaanid vettpidavaks lihvitud – ja mitte selleks, et toetust saada, vaid selleks, et oma äri tõesti käima läheks. Tähtsaim on see, et kolme kuu jooksul sai neile põhjalikes vestlustes kogunud ettevõtjatega selgemaks, mida tähendab ettevõtja olla. Ning mida sisuliselt tähendab ettevõtjaks olemise seotud tähtsaim asi: *ma olen valmis vastutust võtma oma elu ja oma ideede elluviimise eest!*

► oled sa 24/7. Vastutus oma elu eest liigub ettevõtjana sinu enda kätte ja seda programm meile ka õpetas. Hommikul ärgates ei ole enam mu sihiks lihtsalt mingi hulk tööd ära teha. Mul on selge suurem eesmärk ja motivatsioon selle poole liikuda. Töö on lihtsalt vahend selle saavutamiseks.

Jaan: väga meeldiv oli näha grupis inimesi, kellel on motivatsiooni ja positiivset ellusuhtumist. Oli ju ka neid, kes leidsid, et minu generatsiooni ärimeestel on lihtne rääkida, kuna meile kukkus ju 90. aastate algul kõik sülle. Paljud ei mõista, et võimalused pole ammen-dunud – sa pead lihtsalt rohkem tööd tegema, et neid leida. Mul oli näiteks alguses kaupa edasi müües veider raha küsida – see tundus spekulatsioonina. Kristina ärimudeli kasuks rääkisid tema ideed, mis andsid projektile omalaadse värvingu. Võiks öelda, et Kristina võttis sellest kogemusest maksimumi.

Milles see väljendus?

Kristina: meil oli kord nädalas mentoritega paaritunnine kohtumine, mille käigus vesteldi ja arutleti. Mõttetöö käis ka muul ajal.

Jaan: inimesed olid saatnud meile ka öötundidel kirju, et küsida nõu oma projektide-plaanide kohta. Hea meel oli tunda, et juhendatavad olid hingeasja juures.

Kristina: lõpliku äriplaani kirjutamise ja vormistamise ajal tulid mõned grupiliikmed minu juurde

koju – nad peaaegu et elasid kolm päeva seal. Me arutasime, kirjutasime ja viimistlesime oma äriplaanide, nii et ei saanud mõni öö undki.

Nagu ülikooli ajal eksamiteks õppides...

Kristina (naerab): jah, sisuliselt küll...

Jaan: tulemus oli ka mõnes mõttes sarnane bakalaureusetööga nii oma mahult kui sisult. Koolitus ise käsitles iga ettevõtluse peatükki väga põhjalikult. Ilmselt põhjalikkus oligi see, mis koolituse nii kasulikuks tegi.

Omavaheline suhtlus oli teil siiski tihedam kui teistega. Kas suhtlus piirdus vaid n-ö koolitööga?

Kristina: eks aeg-ajalt läks jutt ikka muudele teemadele ka, näiteks ka mingitele humoorikatele seikadele, mis on ettevõtlusega seotud.

Jaan: barjääri murdumist oli tegelikult väga hea meel tunnetada. Algul hoidsid inimesed väga kramplikult käsitletavat teemadest kinni. Nädalate möödudes mindi siiski vabamaks. Eks siingi oli teguriks see mentori-mentee ja ettevõtja-mitteetevõtja suhestatus. „Õpilased“ hakkasid mõistma, et ettevõtjad on ka inimesed, mitte masinad – mõni joob isegi õlut!

Kristina: meieni jõudis jah peagi arusaamine, et ettevõtjale pole miski

inimlik võõras. Ka neil juhtub. Nii mõistsime, et peame ise vabana ehmatusest: *kõik on nii õudne, ohtlik ja keeruline...* Elu ongi risk!

Ilmselt tekib paratamatult igas inimgrupis ka konfliktisituatsioone...

Jaan: muidugi oli ka intriige ja konflikte. Kristinaga neid küll ei olnud, aga pahatihti tekkisid hõõrdumised näiteks kriitikast, mis sellest, et see oli põhjendatud. Raske oli näha mõnda daami solvumas ja oma idees pettumas.

”Menteed ei julgenud avaldada oma ideid „ärimeestele“, kellel on võimalus need ära varastada ja ise teoks teha.

Kas mentorite hinnangud olid alati konkreetsed ja kriitilised?

Jaan: meil puudus mänguruum. Kui tulla veel tagasi koolitee näite juurde, siis ongi oluline ohud välja tuua. Sealt tuleb auto, siin pead peatuma, ja kui sa nii ei tee, siis...

Kristina: ega lootust-entusiasmi ei olegi mõtet üles puhuda või säilitada, kui see reaalsuses peegelduda ei saa. Vaatamata sellele, et meid hoiatati enne selles osas, kasvad oma ideedega ikka väga kokku ning kipud kriitikat isiklikult võtma. Oluline on säilitada mingi distantse oma idee suhtes.

Jaan: samamoodi peavad ka äri ja sõprus lahus olema – muidu

oleksime ju võinud kõik rahad kokku panna ja... Alguses oli seda eraldatust muidugi lihtne säilitada, ent projektide ja suhete arenedes läks see üha keerulisemaks. Hakkasin isegi Kristina idee täitumist oma vaimusilmas ette kujutama. See on paratamatu.

Õpilane saab teadmised, aga mida üks mentor sellisest ettevõtmisest saab?

Jaan: vale oleks öelda, et ma teen midagi varasemast hoopis teisiti. See, mida ma teha saan, on jagada emotsiooni ja toetada teisi inimesi, kellel on hetkel raskusi oma karjääriga. Lisaks andis see enesekindlust kasutada mingisuguseid suhtlusvõtteid koosolekul. Nägin, kuidas on võimalik panna meeskond kolme kuuga täielikult funktsioneerima, ja sain sellest enesekindlust, et tekitada inimestes tahet saavutada tulemusi varasemast kiiremini.

Kristina: lisaks teadmistele saime meie õpilastena mentoritest ka seda kasu, et nad süstisid meisse julgust, võttes meid tõsiselt. Lähedastelt ei saa ju seda alati oodata. See on nii oluline, kui keegi edukas inimene väljapoolt su tutvusringkonda tunnustab sinu ideid ja ütleb, et sa saad hakkama.

Jaan: ma mäletan, et ma küsisin sinu käest ka seda, kuidas sul lähedaste toetusega on...

Kristina: ...ja ma ei julgenud tookord sellele otsekoheselt vastata. Inimestel on ideid, kuid nende lähedased, kes (kasutades Voldemar Panso sõnu) on näinud neid pidžamas ja haigena, ei oska neid ideid alati objektiivselt näha. Tohutult oluline on saada tagasisidet ja hinnanguid asjatundjatelt – see oli selle koolituse juures väga tõeline lisaväärtus.

Jaan: mulle tuleb praeguseni kirju ja telefonikõnesid igasuguste küsimustega ja ega me teiste mentoritega nüüd projekti lõppedes pead liiva alla peida. Kui on tõrge, siis ikka aitame.

Kristina: ... ja meie ei kasuta neid ka päris infotelefonidena.

MARJU UNT: KAS SA OLED MÕELNUD, ET SINU ASI ON OMA TÖÖTUT TUTTAVAT, SÕPRA VÕI LÄHEDAST EDASI AIDATA

Kujutle, et olid eile veel tööl, kas juhina, õpetajana, spetsialistina... Ja täna leiad end koondatuna. Telefon ei helise, keegi ei vaja sind – päris ootamatu tunne. Imelik, kui suure osa sinu enesetundest moodustab vajadus kellelegi vajalik olla!

Karisma, öeldakse, tuleb koos eduga. Ja kaob koos eduelamuste puudumisega. Sinu enesekindlus, usk iseenda võimekusse kaob vaikselt, aga kindlalt. Sul on liiga palju aega, et mõelda. Liiga palju valikuid, mida teha, ja liiga palju vastutust, mida keegi sul jagada ei aita. Sa muutud liiga araks, et väärikana paluda tugevatelt abi. Sinu eluenergia on kahtluste vangis kinni.

Me teame, et igaüks on oma saatuse sepp ja oma õnne rajaja. Aga oma mõtteid, kõhklusid ja ideid oleks vaja jagada kellegagi, kes on sinu poolt, kes tahab sulle head, tingimusteta. Sul on ju palju inimesi, kelle poole pöörduda. Aga kas sa söandad? Öelda kellelegi: *palun aita mind, mul on su abi väga vaja...*

„Arg paluja teeb äraütlemise lihtsaks,“ ütles vana roomlane Seneca. Kuni sa olid veel tööilmas hõivatud, oli lihtne kellelegi helistada: *arutame asju, mul oleks su abi vaja...* Sest mäng käis võrdsete partnerite vahel. Nüüd aga tekibki ara paluja tunne. Tunne, et sul pole endal midagi väärilisse tehingusse panna, sa oled n-ö kasusaav pool.

Ja inimesed sinu ümber? Kõigepealt sa varjad mõnda aega hoolikalt, et oled nüüd Eesti vabariigi töötaja. Siiski teave levib. Kuid poodu majas nõorist ei räägita! Kui palju on neid sõpru, kes oskavad ja suudavad sulle läheneda, et küsida, kuidas sa mõtled oma elu edasi korraldada? Mis sinust saab? Kuidas sa ennast tegelikult tunnend? Küsimus tundub justkui liiga delikaatne. Ja kui sa oled ühele sõbrale öelnud, et *oh, küll ma saan hakkama, mul on mõned ideed*, siis millal ta järgmine kord sellise küsimusega tuleb? See tundub ju sinu siseasjadesse sekkumisenä...

Võib-olla ta helistabki sulle veel kord, aga vaevalt et ta pakub: *tule minu juurde, mul on terve pärastlõuna sinu päralt, istume maha ja arutame*. Olen sulle mentoriks, kes hooliva pilgu ja sooja südamega aitab sind kahtlustest üle ja süstib sinusse eneseusku ja julgust, et edasi minna? Ja kui see nii juhtubki, kas ta on siis sinuga nii metoodiline, kas sa annad talle nii palju volitusi, et ta võtab n-ö mentori projekti juhtimise enda peale? Sest just korduste arv on oluline, kui tahad midagi üles ehitada.

Räägin siinkohal meie Jupiteride-Kuude, mentori-töötaja („Töötust ettevõtjaks – tegutsevate ettevõtjate toel“) projekti metoodika kõige olulisemast liinist. Jupiteride ja Kuude vahel tekkis just soe emotsionaalne suhe, mis ettevõtlusideede arutamise varjus ehitas tegelikult üles Kuu kadunud eneseusku (ka võime abi paluda). Iga nädal mitme kuu jooksul oli Jupiteri tähelepanu mitu tundi jagamatult Kuu päralt, et vaadelda tema ideede arengut. Pühendumine on suurim kingitus, mida me saame teisele inimesele anda. Meie kiirustavas maailmas kipub koolitusprogrammides fookus olema pigem teadmiste jagamisel. Praktilise väljundiga kursustel on võtmeküsimus, kuidas luua emotsionaalset energiat, mis annab teadmistele väe – julguse neid ellu viia.

Marju Unt on ettevõtjate koolituskeskuse Estonian Euromanagement Institute'i asutaja ja koolituse „Töötust ettevõtjaks – tegutsevate ettevõtjate toel“ korraldaja.

Lugu ilmus projekti „Töötust ettevõtjaks – tegutsevate ettevõtjate toel“ raames. Projekti rahastas SF ja Tartu linnavalitsus.

